

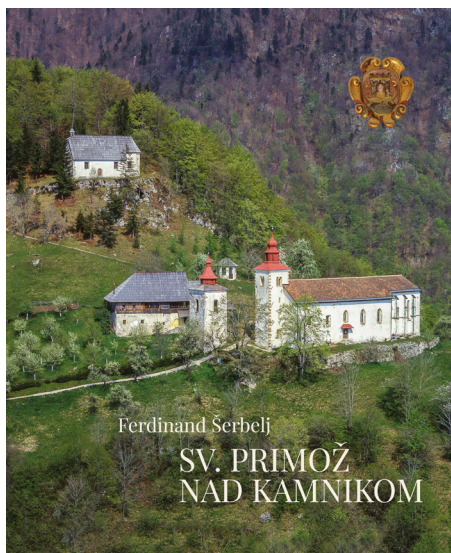

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA

Prva slovenska založba

CELJE - LJUBLJANA

FERDINAND ŠERBELJ: SV. PRIMOŽ NAD KAMNIKOM

Podatki o knjigi

- Naslov: Sv. Primož nad Kamnikom
Dopolnjena in prenovljena izdaja
- Avtor: dr. Ferdinand Šerbelj
- Prevod povzetka: Katja Uršič Blažič
- Urednica in jezikovni pregled:
dr. Marjeta Humar
- Fotografije: Marjan Smerke
- Risbe: Maja Črepinšek
- Oblikovalska zasnova: Urša Mihelčič
- Oblikovanje in prelom:
Barbara Bogataj Kokalj
- Velikost: 195 mm x 240 mm
- Vezava: trda
- Število strani: 144
- Število fotografij: 110
- ISBN: 978-961-288-958-6
(Društvo sv. Jakoba),
978-961-278-421-8
(Celjska Mohorjeva družba)
- Cena: 29 EUR
- Založnika: Društvo sv. Jakoba Kamnik
in Celjska Mohorjeva družba
- Leto izdaje: 2019

Kontakt

Uredništvo

T 01 244 36 70

urednistvo@celjska-mohorjeva.si

Kapitalni spomenik srednjega veka na Kranjskem

Na južnih obronkih Velike planine je Sv. Primož nad Kamnikom priljubljen cilj izletnikov, cerkev pa je eden izmed najzanimivejših in estetsko najmočnejših spomenikov naše pozne gotike. Dopolnjena in prenovljena monografija dr. Ferdinanda Šerbelja Sv. Primož nad Kamnikom je vademekum oziroma spodbuden vpogled v častitljivo preteklost tega kraja za današnje popotnike in za vse, ki spremljajo življenje in usodo naše spomeniške dediščine.

Pri Sv. Primožu se je davna preteklost skozi stoletja zložila v zgodbe od poznoantične poselitve in vse do baroka, ki mu je dal dokončno »urbano« podobo. Okamenela govorica tega kraja je zgodba, prekrita s kopreno skrivnosti, o kateri še ni napisana zadnja beseda, kar tudi najbrž ne bo kaj kmalu. A pozornost raziskovalcev se je že sredi 19. stoletja usmerila k Sv. Primožu, o čemer zgovorno priča obsežna literatura, navedena na koncu te knjige. Z upoštevanjem navedenih objav pa sem želel izraziti spoštovanje do predhodnih piscev, ki so z vsakim novim prispevkom nadgrajevali pomen in vrednost tega starosvetnega kraja. Tudi jaz sem v vrsto občudovalcev Sv. Primoža vstopil leta 1970, ko nas je študente umetnostnozgodovinskega seminarja sem gor popeljal prof. Nace Šumi in s svojo erudicijo opozoril na »kapitalni spomenik srednjega veka na Kranjskem«. Nekaj let kasneje pa me je prof. Milan Šuštar, takrat tudi ključar pri Sv. Primožu, prijazno povabil k pisanju drobnega prospekta, a delo je naraslo v knjigo, ki jo je Milan Šuštar leta 1995 v celoti izdal v samozaložbi. Knjiga je uspešno zagledala luč sveta in kmalu tudi pošla, a pozornost do tega spomeniškega kraja se mi je vtisnila v zavest in nadaljnja razglabljanja so se pogosto vračala na goro. Tako je z oddaljevanjem letnice izida zorelo spoznanje za novo delo, ki nadgrajuje in tudi potrjuje prejšnja razmišljanja. Tudi za to knjigo je bil pobudnik Milan Šuštar in z njim Marjeta Humar, predsednica Društva sv. Jakoba. Finančno pa je izid podprla Občina Kamnik.

Iz Uvoda dr. Ferdinanda Šerbelja

O avtorju

Dr. Ferdinand Šerbelj (1949) je na Filozofski fakulteti v Ljubljani za svojo diplomu o baročnem slikarju Antonu Cebeju leta 1974 prejel študentsko Prešernovo nagrado. Na isti fakulteti je leta 2000 iz umetnostne zgodovine tudi doktoriral. Od leta 1977 do upokojitve je bil zaposlen v Narodni galeriji Slovenije. Njegovo področje raziskovanja so starejša obdobja likovne umetnosti, zlasti baroka in krščanske ikonografije. Je sodni izvedenec in cenilec za likovno umetnost. Študijsko se je izpopolnjeval v Benetkah, Padovi in Münchnu. Je avtor številnih razstav, soavtor *Vodnika po Narodni galeriji* (2005: 17. in 18. stol.) in razstave *Upodobitve Ljubljanskih škofov* (2007). Izdal je monografije *Sveti Primož nad Kamnikom* (1995, 2019), *Žalostna gora nad Mokronogom* (1999), *Bistriški grad* (2005) in *Baročne Groblje* (2008). Zbral, uredil in oblikoval je dva zbornika občine Slovenska Bistrica (1982 in 1990). Organiziral je mednarodni simpozij *Barok na Goriškem* (2002) in zatem uredil dvojezični simpozijijski zbornik (2006). Je član strokovnega uredniškega odbora revije *Arte in Friuli – Arte a Trieste* in član umetnostnih komisij za restavratorske posege na umetninah. Od leta 2017 je direktor Kulturnega društva evropski kulturni center Sv. Martin Tourski - Slovenija. Veliko predava in sodeluje na simpozijih. Izvaja ekskurzije doma in v tujini. Njegove specialne teme zanimanja so tudi prva svetovna vojna, zlasti soško bojišče, heraldika in bonton.

Odlomki iz knjige

 Sv. Primož, zračni posnetek z jugozahodne strani	 Cerkev sv. Primoža, pogled proti oltarju
30 tudi v primeru, da starijših fresk barbarske umetnosti ob predstavi niso prebrli. Še zlasti je prišlo do pomanjkanja vseh barbarskih oblik, dokler ni bil leta 1907 priznan današnji prebivalci, saj je vedno ostala stena zadrževala skoraj praveksten dvodolinski prostor. Pred določeno obsežno preobliko je razmerje med prostorom na zunanji in notranji strani »tako pomeniti določeno notranjostni dobroti le na stopnicah dvignjen oltarni prostor. In k ravni steni sta bila poleg oltarnega glavnega oltarja cerkvenih zavetnikov priložena še oltar sv. Eusepija in na desni sv. Lenart, sicer zavetnik domače živine, v teh časih turške more pa tudi zavetnik jastikov. Rebra se pnejo po oboku kot lahkotna pajkova mreža Estetska vrednost dvodolinskega oltarnega dvoranskega prostora se v prepletenem ponavljanju se zvezdastem obokanju v kombinaciji s figurativnimi skulpturami in z belimi površinami z lahkim svetlobo z južne strani se bolj svetlo. Priznava ob pogoju narave, ki določa po obokih skoraj nemoteno mimo neizrazitih stebrih kaptelov v rebrne linije oboka, pozabimo na dvojno svodnje. Vidimo razprsto pajkovo reber, povezanih z zgovornimi skulpturami in korniši. Nad nami se tako razprostira lahota, ki v skulpturah in korniših sporeta ne povsem berljivo okamenelo govorečo pomenovskega časa. Skulpture predstavljajo cerkvena zavetnika sv. Primoža in Feliciano, zavetnike kamniških celov in drugih svetih priporočnikov, ki so v svojo navzočnostjo prispeli k romarski privlačnosti cerkve. Če je na oboku več skulptur, je med figurativnimi skulpturami skoraj praviloma najpomembnejši Marija z Detetom, tako je tudi v tem primeru upodobljena v desni ladji. Na ceni izmed skulptur se z grlom kamnika potirajo tudi deklet Kamničanov, na drugem je izražena dekletna prijetnost z grlom enolastnega orla vojvodine Kranjske, na tretjem skulptura pa je v kamnu »vnapredu« zvezdasto cesarski korniš, ki jo zastopajo dvoglavi avstrijski orli. Takšna govoreča skulptur ne poudarja le lokalnega značaja cerkve, ampak njeno umetništvo v isti časovni in kulturnozgodovinski okvir. Samozvest na pragu novega veka, do katerega pa je bilo v naših krajih še na nekaj desetletij huda, se potirajo z »mestno« »starbarskim« »mestnim« »na stisnem skulptur, ki spaja rebra na sredini južne ladje. Demonski srednji vek pa se slutimo v oči kaj krščanskih blisk, kakršne srečamo v moških glavah, ki jim in noteste zvezdine in prekrasne večji del glave, tudi v konjeharicu in njemu podobnih figurah, ki morajo večino premisliti teko oboka.	 Cerkev sv. Primoža, del oboka v ladji

(Str. 16, 30-31, 28)